FAMILIE-/ARVERET – VINTEREKSAMEN 2007/2008

Opgave nr. 1

Karin og Morten indgik i 1997 ægteskab. De havde umiddelbart forinden oprettet en formgyldig ægtepagt, hvorefter hver ægtefælles formue var fuldstændigt særeje. Morten havde egen virksomhed, der blev drevet fra en ejendom, som ægtefællerne beboede, og som Morten i 1987 havde arvet efter sin far som særeje i henhold til farens gyldige testamente.

I de følgende år voksede virksomheden, og Karin blev utilfreds med ægtepagten. For at lægge låg på utilfredsheden forærede Morten i november 2002 Karin 250.000 kr. til en bil, selv om 2001 havde vist sig at være et underskudsgivende år for Morten. Karin købte straks en Audi for beløbet og gav tillige sin gamle bil i bytte. Efter pres fra Morten valgte Karin herefter at arbejde i Mortens virksomhed. Hun forlangte dog, at ægtepagten fra 1997 blev ændret, så hun i en eller anden form fik del i virksomheden, indbo mv., men ikke i ejendommen. Såvel virksomheden som ejendommen sattes under ægtefællernes forhandlinger hver til en værdi af ca. 3 mio. kr. Ægtefællerne oprettede på denne baggrund i januar 2003 en formgyldig tillægsægtepagt, hvorefter ægtepagten fra 1997 ændredes således, at "1/3 af hele Mortens formue skal fremover være fælleseje".

I maj 2006 fik Morten et særdeles fordelagtigt tilbud på køb af ejendommen. Han solgte derfor ejendommen for 6 mio. kr. til overtagelse et år senere, så de fik tid til at finde en anden bolig. Karin henvendte sig straks til en advokat for at spørge, om hun kunne hindre salgets gennemførelse. Hvad skal advokaten svare?

Karin affandt sig dog med salget, men ægteskabet gik herefter ikke godt. I foråret 2007 ønskede Karin separation, hvilket Morten reagerede på ved at smadre virksomhedens computerudstyr til en værdi af 150.000 kr.

Ved separationen den 21. maj 2007 var virksomhedens værdi 2,3 mio. kr. Fra ejendomssalget stod på en særskilt konto 6 mio. kr., og Mortens andre værdier beløb sig til 150.000 kr. Karins formue var på 1.300.000 kr., hvoraf Audien fra 2002 var 300.000 kr. værd. Ud over eventuelle indbyrdes krav havde ægtefællerne ikke andre værdier.

Hvordan skal værdierne fordeles og parternes samtlige mellemværender afregnes, når begge ønsker mest muligt?

Løsningseksempel til opgave nr. 1

1. Advokatens svar vedrørende ejendomssalget

Ejendommen er ikke brøkdelssæreje, idet det vil stride imod tredjemandsbestemmelsen om særeje, jf. RVL § 28 b, stk. 2, og idet ægtepagtstillægget må fortolkes som en aftale om brøkdelssæreje kombineret med genstandsbestemt særeje, jf. ndf. under 2. Det er et fuldstændigt særeje, da arvelader er død før 1990. Samtykkereglen i RVL § 18 omfatter ikke fuldstændigt særeje, så Karin kan intet stille op mod salget.

Familieret 2003, s. 386, 388 f., 396 og 434.

2. Formueordningen i ægteskabet

Ægtefællerne har oprettet 2 ægtepagter. Desuden er der et fuldstændigt særeje bestemt af tredjemand i form af en ejendom, jf. RVL § 28 a.

Den første ægtepagt er utvivlsomt gyldig, jf. RVL § 28, stk. 1, nr. 2. Ægtepagtstillægget gør 1/3 af *hele* Mortens formue til fælleseje *for at* give Karin del i virksomheden mv. men *ikke* i ejendommen, jf. RVL § 28, stk. 2. Ægtepagten må – da ægtefællerne må antages at have været bevidste om særejeklausulen på ejendommen – derfor forstås således, at ejendommen er en del af Mortens fuldstændige særejebrøk, der beløbsmæssigt kan rumme ejendommen. Ægtepagten etablerer altså et brøkdelssæreje med et genstandsbestemt fuldstændigt særeje som en del af særejebrøken – en særejeaftaleform, der har hjemmel i forarbejderne – og den ændrer således ikke ved det tredjemandsbestemte særeje. (Der vil muligvis være studenter, der fortolker tillægget således, at ejendommen er særeje, og resten af formuen er brøkdelssæreje, men det er forkert, da der står *hele* formuen).

Tillægget er dermed principielt gyldigt. Værdierne på skæringstidspunktet er imidlertid ændret sådan, at der ikke er plads til ejendommen i særejet. Da tredjemandsbestemmelsen ikke kan ændres af ægtefællerne, jf. RVL § 28 b, stk. 2, og da fællesejet alene derved bliver lidt mindre end 1/3, betyder det formentlig kun, at ægtepagtstillægget opretholdes så langt som muligt. *Mortens* særeje er de 6 mio. kr. på ejendomskontoen**.** Værdien af resten af hans formue – 2,7 mio. kr. – er fælleseje: Virksomheden til en værdi af 2.300.000 kr., andre værdier til 150.000 kr. samt den ugyldige gave, jf. ndf. på 250.000 kr. (Altså samme resultat som hvis ægtepagterne var ugyldige).

Karins formue på 1.300.000 kr. er særeje.

Familieret 2003, s. 367, 370, særlig note 17, 379, 386, 388, 389 f. og 400-402.

3. Gaven på 250.000 kr. – Audien

Morten gav i 2002 Karin 250.000 kr., hvilket kræver ægtepagt, jf. RVL § 30, stk. 1, 1. pkt., selv om Morten havde en formue på 6 mio. kr. Gaven er ikke sædvanlig, og den kan heller ikke rummes i reglen i RVL § 31 om overskudsoverførsel, allerede fordi Morten havde underskud i 2001.

Da gaven i form af pengene er ugyldig, skylder Karin Morten 250.000 kr. Bilen er derimod Karins.

Familieret 2003, s. 482, 484, 489 og 498 f.

4. Inventaret – vederlagskrav

Da Morten har smadret inventar for 150.000 kr., har han formindsket sin fællesejedel af brøkdelssærejet, hvilket som udgangspunkt udløser et vederlagskrav efter RVL § 23, stk. 1, på 1/3 af de 150.000 kr. = 50.000 kr., men som faktisk er 150.000 kr. og derfor utvivlsomt en væsentlig formindskelse, jf. nærmere under 5.

Familieret 2003, s. 424 ff.

5. Opgørelse og afregning

Karins særeje er 1.300.000 kr. ÷ gaven 250.000 kr. = 1.050.000 kr.

Mortens formue består af 6. mio. kr. (salgssummen), 2,3 mio. (virksomheden), 150.000 kr. (andet) og gaven 250.000 kr., i alt 8,7 mio. kr., der deles med 5,8 mio. kr. til særejebrøken, og 2,9 mio. kr. til fællesejebrøken. Da Mortens særeje er 6 mio. kr. (surrogat for det genstandsbestemte særeje), er der kun "plads til" 2,7 mio. kr. til fællesseje. Havde han ikke forringet sin formue med 150.000 kr., ville fællesejet derfor have været 150.000 kr. større, hvorfor vederlagskravet er 150.000 kr., der gives forlods til Karin. De resterende 2.700.000 kr. ÷ 150.000 kr. = 2.550.000 kr. ligedeles, således at Karin i alt skal have 150.000 kr. + 1.275.000 kr. = 1.425.000 kr. af Morten som *boslod*.

Heri *modregner* han dog de 250.000 kr., som hun skylder ham. Morten afleverer altså 1.175.000 kr. til Karin. Hans boslod er 1.275.000 kr., og han har sit særeje på 6 mio. kr.

Familieret 2003, s. 509 f., 582, 619 f., 623, og 629 f.

Opgave nr. 2

I 1978 blev Fanny og Lars gift. Begge havde været gift før. Fanny havde fra sit tidligere ægteskab sønnen Søren, og Lars havde datteren Drude. Ved ægteskabets indgåelse oprettede de en formgyldig ægtepagt om særeje. I 1980 fik ægtefællerne tvillingerne Anton og Bella. I 1992 oprettede Fanny og Lars en formgyldig ægtepagt, hvori de bestemte, at der fremover skulle være skilsmissesæreje i ægteskabet, og at længstlevendes skilsmissesæreje skulle være fuldstændigt særeje ved førstafdødes død.

Da Fanny i 2001 døde, viste det sig, at hun i 1992 havde oprettet et notartestamente, hvori hun havde bestemt, at Søren, såfremt hun døde før Lars, straks ved hendes død skulle arve mest muligt efter hende. Lars ønskede at sidde i uskiftet bo, og det gav Søren sit samtykke til. Søren fastholdt dog, at Fannys testamente skulle respekteres i det omfang, Fanny var berettiget til at disponere. Fannys formue blev på skiftet opgjort til 2.400.000 kr., og Lars' formue, der alene bestod af familiens bolig, blev opgjort til 2.800.000 kr. Efter at Lars af Fannys formue havde udredt arv til Søren i overensstemmelse med Fannys testamente, overtog Lars det resterende fællesbo til hensidden i uskiftet bo med Fannys tre børn.

I maj 2002 blev Anton gift med Christel, og de fik kort efter sønnen Jan. I juli samme år flyttede Tine ind hos Lars.

Lars oprettede i 2005 et formgyldigt testamente, hvori han bestemte:

1) Tine skal arve 1 mio. kr.
2) Drude skal arve lige så meget af det uskiftede bo som Anton og Bella.
3) Drude skal have ret til at udtage Fannys jadearmbånd.

I november 2006 døde Anton af kræft, og Christel overtog deres fællesbo til hensidden i uskiftet bo med Jan.

Lars omkom ved en trafikulykke i december 2006. Lars havde da samme bolig som ved Fannys død, og den var nu 3,6 mio. kr. værd. I øvrigt havde hans formue ikke ændret sig. Fannys formue var formindsket med den arv, der var udredt til Søren i 2001. Endvidere havde Lars i 2004 – trods alle børnenes protest – foræret Tine et maleri til en værdi af 600.000 kr., som Fanny havde arvet efter sin farmor. I øvrigt var værdierne i Fannys formue uændrede. Jadearmbåndet havde en værdi af 5.000 kr., og Fannys øvrige

smykker havde en værdi af 15.000 kr. Det blev oplyst, at alle smykkerne stammede fra Fannys mor, som Bella havde haft et helt særligt forhold til.

Hvor stor en arv fik Søren ved Fannys død? Hvordan skal arven efter Fanny og Lars fordeles efter Lars' død, når alle kræver mest muligt, og når både Drude og Bella ønsker såvel jadearmbåndet som Fannys andre smykker udlagt?

Løsningseksempel til opgave nr. 2

1. Formueordningen
Ægtepagten fra 1992 er gyldig, jf. RVL § 28, stk. 1 og 2. Den betyder, at Fannys oprindelige formue på 2,4 mio. kr. var skilsmissesæreje, der er fælleseje ved hendes død, og at Lars' formue på 3,6 mio. kr. i sin helhed er fuldstændigt særeje, da han blev længstlevende.

Familieret 2003, s. 36 og 377-378.

2. Beskæring af det uskiftede bo
Lars sidder i uskiftet bo med samtykke fra Søren, jf. AL § 9, stk. 1. Fanny kan gyldigt beskære det uskiftede bo inden for sin testationskompetence**.** (Hun kan ikke bestemme, om Søren skal samtykke i uskiftet bo med hans tvangsarv). Hendes testamente til fordel for Søren betyder derfor, jf. AL § 25 og § 26, stk. 1, at Søren får ½ af hendes boslod. Hendes boslod er ½ af fællesejet på 2.400.000 kr. Det vil sige, at Søren ved hendes død arvede 600.000 kr.

Arveret 2004, s. 60 og 198.

3. Vederlagskravet
Det uskiftede bo består efter skiftet ved Fannys død alene af resten af Fannys formue – 1.800.000 kr. – herunder maleriet, da hele Lars' formue er fuldstændigt særeje. Da Lars har foræret maleriet til 600.000 kr. væk, er der ved Lars' død kun 1,2 mio. kr. tilbage i det uskiftede bo**.** Lars, der havde særejemidler, må siges at have misbrugt det uskiftede bo, jf. AL § 21, idet han uden rimelig grund ved en gave til en samlever har formindsket boet – og dermed Fannys boslod – med 1/3. Det må siges at være en illoyal og væsentlig formindskelse, selv om han, jf. nedenfor, er andelshaver til 2/3 af boet. Gaven udløser et vederlagskrav. Derimod kan børnene ikke rejse krav om gaveomstødelse, da 1-års fristen i AL § 22, stk. 2, er sprunget.

Arveret 2004, s. 72-78.

4. Delingen af det uskiftede bo
Da Fanny har testeret mest muligt – ½ af ½ = ¼ af det uskiftede bo – til fordel for Søren, er Fannys del af det uskiftede bo 1/3 og Lars' del 2/3. Fannys boslod skal pga. af misbruget forøges, så den får den størrelse, den ville have haft, såfremt misbruget ikke havde fundet sted. Fannys boslod skal derfor være 600.000 kr. (1/3 af 1,8 mio. kr. – eller 1/3 af 1,2 mio. kr. + boslodstabet på 200.000 kr.), og Lars' boslod bliver 600.000 kr. (2/3 af 1,2 mio. kr. ÷ 200.000 kr.).

Arveret 2004, s. 76 og 81-82.

5. Arv efter Fanny
I arv efter Fanny falder alene tvangsarven efter hende på 600.000 kr., der deles mellem hendes tvangsarvinger med 1/3 = 200.000 kr. til hver af Søren, Bella og Antons søn Jan, der træder i Antons sted, jf. AL § 1, stk. 1 og 2, jf. § 19, stk. 1 og 2. Lars skal ikke have arv, da der skiftes i anledning af længstlevendes død, jf. AL § 19, stk. 1, 2. pkt. (Svigerdatteren Christel er ikke arving).

Arveret 2004, s. 12, 66 og 80.

6. Arv efter Lars
I arv efter Lars falder hans del af det uskiftede bo på 600.000 kr. samt hans særejeformue på 3,6 mio. kr. Da Lars efterlader sig 4,2 mio. kr., kan han testere over 2,1 mio. kr., jf. AL § 25 og AL § 26, stk. 1. Der er testeret over 1 mio. kr. til Tine. Efter en fortolkning af testamentet skal Drude af friarven have et beløb, der svarer til Bellas og Jans arv efter Fanny, altså 200.000 kr., idet testationen må forstås på den måde, at de med hensyn til samlet arv efter begge forældre skal ligestilles. Det kan ikke gøre nogen forskel, at Anton er død, og Jan er trådt i hans sted. Bella, Jan og Drude skal have deres tvangsarv på 1/3 af 2,1 mio. kr., dvs. 700.000 kr. hver. Herefter er der tilbage af friarven (2,1 mio. kr. ÷ 1 mio. kr. ÷ 200.000 kr.) = 900.000 kr. Dette beløb skal deles mellem Bella, Jan og Drude med 300.000 kr. til hver.

Arveret 2004, s. 12, 182 ff. og 198.

7. Kvalitativ fordeling
Lars kan inden for 2,1 mio. kr. testere over de enkelte genstande i det uskiftede bo, da Fanny ikke har gjort det, jf. AL § 15, stk. 2, 2. pkt. Testationen over jadearmbåndet til fordel for Drude er derfor gyldig, og Drude skal have armbåndet.

Både Drude og Bella er berettiget til inden for deres arvelod at udtage boets enkelte genstande, jf. AL § 24 a, 1. pkt. Da begge ønsker smykkerne udlagt, skal Drude og Bella som udgangspunkt trække lod, jf. 2. pkt. Bella er dog barn af Fanny og dermed barnebarn af Fannys mor, hvad Drude ikke er. Bella er derfor berettiget til smykkerne, da de – pga. Bellas særlige forhold til mormoren – må antages at have særlig erindringsværdi for hende, jf. 3. pkt.

Arveret 2004, s. 47, 67 og 198-200.

8. Boopgørelse ved Lars' død:

	Arv efter Fanny	Arv efter Lars
Bella, smykker	200.000 kr.	1.000.000 kr.
Jan	200.000 kr.	1.000.000 kr.
Drude, armbånd		1.200.000 kr.
Søren	200.000 kr.	
Tine		1.000.000 kr.
I alt	600.000 kr.	4.200.000 kr.